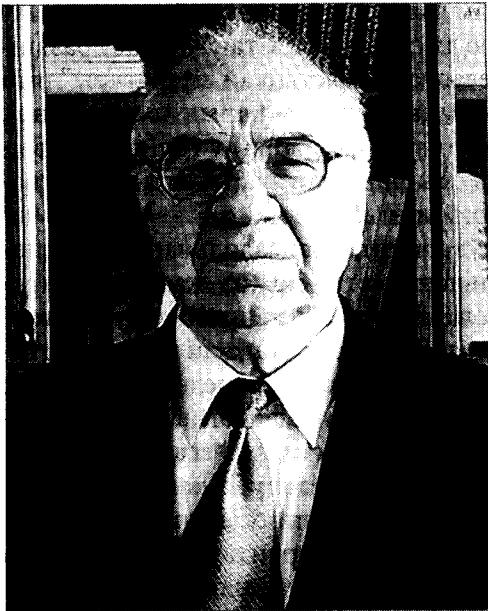

БЕЛАРУСКАЕ СЛОВА СТАЛА СЭНСАМ ЯГО ЖЫЦЦЯ

ДА 75-ГОДДЗЯ МІКАЛАЯ АБАБУРКІ

У развіццё беларускай лінгвістыкі, лінгвастылістыкі і лінгвакультуралогіі вялікі ўклад зрабіў Мікалай Васільевіч Абабурка, выдатны вучоны, доктар філалагічных навук, прафесар кафедры агульнага і славянскага мовазнаўства Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова. Яго філалагічныя даследаванні маюць вялікае навуковае і практычнае значэнне для кожнага, хто займаецца вывучэннем як беларускай літаратурнай мовы, так і мовы беларускай мастацкай літаратуры.

Нарадзіўся М. Абабурка 15 мая 1941 г. у вёсцы Морач Клецкага раёна ў сялянскай сям’і. Дата нараджэння – маўклівая сведка таго, што дзяцінства яго было апалена вайной, а пасляваеннае юнацтва аддадзена аднаўленню спаленага і зруйнаванага. Нягледзячы на вялікія матэрыяльныя і побытавыя цяжкасці, маці дала яму магчымасць закончыць у 1958 г. Заастрэвецкую дзесяцігодку (за восем кіламетраў ад дому). Вучобу даводзілася спалучаць з разнастайнай фізічнай працай, якой на вёсцы заўсёды хапала. Акрамя таго, спрабаваў зарабіць сякія-такія грошы збіраннем і продажам ягад і грыбоў, прыпасваннем суседскай каровы, пляценнем на заказ лазова-ракітавых кошыкаў, а таксама маляваннем розных кветкавых узораў для нечырвоных хатніх куткоў. Захапляўся класічнай музыкай, марыў пра спецыяльнасць дыктара, спрабаваў свае сілы і спрыт на пасадзе

бесплатнага канферансье, спяваў у Марачанскім народным хоры і выступаў на самадзейнай вясковай сцэне. Толькі ў 1961 г. Мікалаю Абабурку ўдалося атрымаць пашпарт і працоўную кніжку, а разам з імі – магчымасць вучыцца далей.

Закончыў філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта па спецыяльнасці “Беларуская мова, руская мова і літаратура” (1966), аспірантуру БДУ па спецыяльнасці “Беларуская мова” (1969). Працаваў настаўнікам беларускай мовы і літаратуры, рускай мовы і літаратуры, нямецкай мовы Грабянецкай СШ Чэрвеньскага раёна (1966 – 1967), метадыстам Навукова-метадычнага кабінета Міністэрства сярэдняй і спецыяльнай адукацыі БССР (1970).

З 1970 г. навуковая, вучэбна-метадычная, педагагічная, арганізацыйна-метадычная і грамадская дзейнасць М. Абабуркі цесна звязана з Магілёўскім дзяржаўным ўніверсітэтам. Ён прайшоў шлях ад старшага выкладчыка да прафесара, з 1973 да 1983 г. працаваў загадчыкам кафедры беларускай мовы на той час яшчэ Магілёўскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А. А. Куляшова. Прынцыповасць і патрабавальнасць да сябе і да іншых як асноўныя рысы характару зыходзілі выключна з навуковых і маральных крытэрыяў, якім ён не здраджваў ні пры якіх абставінах.

Першай публікацыяй Мікалая Васільевіча стала падборка прыказак у часопісе “Беларусь” у рубрыцы “Сказаў як звязаў” (1963, № 12). Як успамінае аўтар публікацыі, за прыказку *Леснікі любяць гаварыць “Лес – наша багацце”* яму ў мясцовым лясніцтве нават выпісалі дуплістую сасну і крываваці дуб для прыбудовкі да новага жылля ў роднай вёсцы. Усе наступныя публікацыі мелі непасрэднае дачыненне да дысертацыйнага даследавання.

Кандыдацкую дысертацыю “Дыялектная лексіка ў беларускай савецкай мастацкай прозе” ён абараніў у БДУ ў 1971 г. (навуковы кіраўнік – доктар філалагічных навук прафесар М. Жыдовіч).

Уклад М. Абабуркі ў развіццё беларускай навукі адзначаны на дзяржаўным узроўні: у 1983 г. ён узнагароджаны Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР.

Навукова-даследчая спецыялізацыя вучонага – сучасная беларуская мова (лексікалогія), беларуская дыялекталогія (лексіка), гісторыя бела-

рускай літаратурнай мовы, лінгвістыка тэксту (мова беларускай мастацкай літаратуры), стылістыка мастацкага тэксту, культура беларускай мовы, параўнальная граматыка (беларускай і рускай моў), праблемы перакладу з рускай мовы на беларускую, гісторыя беларускага мовазнаўства, лінгвастылістыка, лінгвакультуралогія і інш. Навукова-дыдактычная спецыялізацыя – сучасная беларуская мова, стылістыка беларускай мовы, культура беларускай мовы, параўнальная граматыка беларускай і рускай моў, лінгвістычны аналіз мастацкага тэксту, лінгвакультуралогія.

Улюбёны ў роднае слова, Мікалай Абабурка заўсёды абараняе права беларускай мовы на прыярытэтную пазіцыю не толькі ў вышэйшай і сярэдняй школе, але і ў грамадстве ў цэлым. Вучоны заўсёды знаходзіцца на пярэднім плане навукі, у цэнтры філалагічных дыскусій. Ён успрымае родную мову як крыніцу духоўнасці народа, як гістарычна-культурную з’яву, якая звязвае стагоддзі і пакаленні.

На працягу жыцця Мікалай Васільевіч сустракаўся з выдатнымі людзьмі – дзяржаўнымі і партыйнымі дзеячамі, пісьменнікамі, вучонымі, мастакамі. Як навуковец ён сфарміраваўся пад уплывам сваіх настаўнікаў, выдатных знаўцаў мовы і літаратуры – Марыі Жыдовіч, Льва Шакуна, Еўдакіі Мяцельскай, Яўгена Камароўскага, Віктара Краснея, Алега Лойкі, Ніла Гілевіча. Не магло не накласці адбітак на станаўленне яго асобы асабістае знаёмства, сумеснае пражыванне ў студэнцкім інтэрнаце і сяброўства з паэтамі, празаікамі, журналістамі Казімірам Камейшам, Эдуардам Зубрыцкім, Рыгорам Семашкевічам, Хведарам Чэрнем, Генадзем Тумасам, Анатолем Сербантовічам, Мар’янам Дуксам, Васілём Макарэвічам, Пятром Сушко, Эдуардам Ясным, Міхасём Знакам і іншымі.

Пастаяннае знаходжанне ў літаратурным асяроддзі не магло не захапіць атмасферай творчасці ўражлівага чалавека – ён сам пісаў мініяцюры і апавяданні, якія друкаваліся ў часопісе “Малодосць” (некаторыя з іх пад псеўданімам Мікола Бабраўнічы), рабіў спробы ў лірыцы:

*Ля хмызу і лесу старога
Улеглася родная вёска...
Жыцця тут майго маладога
Пакінута толькі палоска...*

Аднак прага да навуковай дзейнасці аказала мацнейшай: менавіта з часам, праведзеным у бібліятэках, звязвае даследчык свае самыя прыемныя ўспаміны. Яго першыя дзве кнігі – “Дыялектызмы ў творах беларускіх пісьменнікаў” (1979) і “Стылістычна абмежаваныя словы ў мове беларускай мастацкай літаратуры”

(1981) – убачылі свет у выдавецтве “Вышэйшая школа” і сталі падмуркам для напісання доктарскай дысертацыі. Шматгадовая самаадданая праца прынесла плён – у 1996 г. Мікалай Абабурка атрымаў вучонае званне прафесара без абароны доктарскай дысертацыі, а ў 2001 г. у Беларускім дзяржаўным універсітэце абараніў доктарскую дысертацыю “Станаўленне і развіццё мовы беларускай мастацкай літаратуры”, што акрыліла яго, дало сілы на новыя даследаванні, асабліва (што вельмі важна!) у галіне малавучаных дысцыплін – лінгвастылістыкі, лінгвакультуралогіі, лінгвапаэтыкі.

Вялікі аўтарытэт, працаздольнасць, жыццесцвярдзальная энергія, можна сказаць, апантанасць Мікалая Васільевіча спрыяюць узнікненню ў студэнтаў і калег цікавасці да філалагічных праблем, да навукова-даследчай дзейнасці. Назвы даследчых тэм кафедры адлюстроўваюць навуковыя інтарэсы прафесара і пастаянна ўваходзяць у спіс рэспубліканскіх фундаментальных даследаванняў. Арганізоўваючы працу студэнтаў, магістрантаў, аспірантаў, ён асабліва ўвагу звяртае на выхаванне ў іх самастойнасці, на фарміраванне ўмення прыводзіць пераканальныя аргументы і абараняць уласныя пазіцыі.

Бадзёрасці, аптымізму, дапытлівасці Мікалая Васільевіча спрыяе яго выключная блізкасць да бацькоўскай зямлі, да матчынай мовы. Можа, гэта водарнае лясное паветра, пах роднай зямлі і подых няўрымслівага ветру даюць яму сілы, дапамагаюць змагацца за родную беларускую мову, знаходзіцца ў нястомным пошуку, заўсёды рухацца наперад...

Гаворачы пра Мікалая Васільевіча, нельга не ўзгадаць радкі Максіма Танка, якія надзвычай выразна і дакладна могуць перадаць сутнасць жыцця нашага настаўніка, калегі, вучонага:

*Шмат ёсць пахаў-духоў.
І ўсё ж ім не зраўняцца
З пахам весніх лугоў,
Лугавін, сенажацяў,
Ягаднікаў, імхоў,
Ап’яняючай хвоі,
Бліскавічных дажджоў,
Хлеба і сырадою.
Гэты пах увайшоў
Назаўжды, як замова,
Ў маё сэрца і кроў
Беларускага слова.*

Вольга ШАРШНЁВА,
кандыдат філалагічных навук,
Ірына ЯЧМЯНЁВА,
кандыдат філалагічных навук.

Аўтары ахвяруюць ганарар на развіццё часопіса.